

Якось один філософ запевнив мене, що переконав свого kota стати веганом. Я гадав, він жартує, тому запитав, як йому це вдалося. Давав коту веганські кульки зі смаком мишей? Познайомив свого kota з іншими веганами, щоб він захотів наслідувати їхній приклад? Чи сперечався з котом і переконав його, що їсти м'ясо — неправильно? Мій співрозмовник не був у захваті. Я зрозумів, що він дійсно вірив, ніби його кіт обрав дієту без м'яса. Тож я спитав лише, чи кіт виходить на вулицю? Так, виходить. Таємницю розкрито. Отже, кіт їв те, що давали інші люди і що вполював сам. А якщо він і приносив додому трупи — на жаль, коти не вивчають етику і схильні так робити, — то геніальний філософ просто їх не помічав.

Неважко уявити, як саме під час експерименту з моральної освіти кіт бачив людського вчителя. Розгубленість, викликана поведінкою

філософа, швидко трансформувалася в байдужість. Коти — архіреалісти, і рідко роблять те, що не має чіткої мети чи не приносить миттєвого задоволення. Зустрівшись із людською дурістю, вони просто йдуть геть.

Повіривши, що переконав kota відмовитися від м'яса, філософ лише показав, якими пришепкуватими можуть бути філософи. Замість намагатися повчати kota, краще спробував би чогось у нього навчитися. Люди не можуть стати котами. І все ж, полишивши уявлення про вищість свого виду, вони можуть зрозуміти, як коти насолоджуються життям, не тривожачись про те, як жити правильно.

Котам не потрібна філософія. Підкоряючись своїй природі, вони задоволені тим, що мають. Для людей же незадоволення власною природою здається природним. Люди ніколи не припиняють спроби стати тими, ким вони не є, що призводить до передбачувано трагічних і абсурдних результатів. Коти так не роблять. Люди постійно женуться за щастям. Для котів щастя — це стан за замовчуванням, до якого вони повертаються, коли усунуто всі загрози комфортно існуванню. Можливо, це головна причина

нашої любови до котів. Вони від народження мають здатність бути щасливими, якої ніяк не можуть набути люди.

Джерелом філософії є тривога. Коти не знають тривоги, доки їм нічого не загрожує чи доки не опиняться в незнайомому місці. Для людей сам світ — загрозове та незнайоме місце. Релігії — це спроби зробити негуманний всесвіт придатним для життя людей. Філософи часто відкидають такі вірування як нижчі за власні метафізичні теоретизування. Але релігія та філософія задовольняють одну потребу¹. Обидві намагаються відігнати постійну тривогу, яка супроводжує нас усе життя.

Простаки скажуть, що коти не філософствують, бо їм не вистачає вміння мислити абстрактно. Але нескладно уявити котячу породу, що має це вміння і таки зберегла легкість, з якою вони населяють цей світ. Якби такі коти звернулися до філософії, це був би дуже цікавий розділ фантастики. Замість шукати засіб від тривоги, коти скоріше сприймали б філософію як ще одну гру.

Котяче невміння мислити абстрактно не є ознакою неповноцінності. Навпаки, воно вказує на свободу думки. Мислення загальними

категоріями легко перетікає у забобонну віру в мовлення. Значна частина історії філософії полягає у поклонінні лінгвістичним фікціям. Коти покладаються на відчуття дотику, нюху, зору і не залежать від слів.

Філософія засвідчує кваліть людського розуму. Люди філософствують з тієї ж причини, що й моляться. Вони усвідомлюють крихкість сенсу життя, який вони створили, і живуть у страху його руйнування. Смерть остаточно знищує всі сенси, бо позначає кінець кожної історії, яку розповідають собі люди. Тож вони уявляють перехід до життя поза тілом у світі поза часом, щоб людська історія могла продовжуватися в іншому вимірі.

Упродовж значного часу філософія була пошуком істин, стійких перед лицем смерті. Платонове вчення про ідеї — незмінні сутності, що існують у вічному вимірі, — це містичне бачення, в якому людські цінності убезпечені від смерті. Коти не думають про смерть. Хоча, здається, чужою знають, коли пора помирати, тож не потребують таких вигадок. Філософії немає чого навчити котів, навіть якби вони могли її осягнути.

Деякі філософи усвідомили, що ми можемо дечого навчитися у котів. Німецький філософ

XIX століття Артур Шопенгавер (народився 1788 року) відомий своєю любов'ю до пуделів, яких постійно тримав у пізні роки і яких називав лише Аتما та Бутц. Також він мав принаймні одного kota. Коли філософ помер від серцевої недостатності у 1860 році, його знайшли вдома на каналі біля безіменного kota.

Шопенгавер використовував своїх улюбленців на підтримку своєї теорії про те, що самість — це ілюзія. Люди не можуть не сприймати котів як окремих особистостей, таких як люди. Але він вважав це помилкою, бо й ті, й інші є уособленням Платонові ідеї, архетипу, що проявляється у багатьох прикладах. Зрештою кожна із цих уявних особистостей є ефемерним втіленням фундаментальної сутності — невмирущої жаги життя, єдиної речі, яка, за Шопенгавером, насправді існує.

Він описав свою теорію у праці «Світ як воля і уявлення»:

Я досить добре знаю, що мене вважатимуть безумцем, якщо я серйозно запевнятиму людей, що той кіт, що грається на подвір'ї, це той самий, що стрибав і забавлявся тут три сотні років

тому. Але також я знаю, що набагато абсурднішою є думка про те, що сьогоденній кіт цілковито, фундаментально, повністю відрізняється від kota, що жив три сотні років тому... Бо з однієї точки зору, звісно, правда, що кожне індивідуальне створіння — інакше... Але з іншої, це не так, якщо припустити, що реальність належить лише постійним формам речей, Ідеям. Це було настільки очевидно Платону, що стало його основною думкою².

Шопенгаверівське сприйняття котів як зниклих тіней Вічного Кота має свій шарм. І все ж, коли я думаю про знайомих мені котів, я спершу пригадую не спільні риси, а відмінності. Деякі — спокійні й врівноважені, інші — неймовірно грайливі. Деякі — обережні, інші — нерозсудливо шукають пригод. Деякі — тихі й миролюбні, інші — гучні й вельми самовпевнені. Кожен має власний смак, звички й особистість.

Природа котів відрізняє їх від інших створінь — не в останню чергу від нас самих. Природа котів і чого ми можемо від них навчитися — предмет цієї книжки. Але жодна людина, яка жила з котами, не може сприймати їх як взаємозамінні екземпляри одного типу. Кожен

кіт — особливий, і має глибшу особистість, ніж більшість людей.

Та все ж Шопенгавер ставився до тварин людяніше за інших провідних філософів. Згідно з деякими джерелами, Рене Декарт (1596–1650) жбурнув kota з вікна, щоб продемонструвати відсутність самосвідомості у нелюдиноподібних тварин. Нажахані крики kota є лише механічною реакцією, виснував Декарт. Він також проводив експерименти над собаками. Наприклад, шмагав одну під гру на скрипці, щоб побачити, чи буде лякати тварину звук скрипки. Буде.

Декарт першим ужив вираз «Я мислю, отже, я існую». Він дійшов наступного висновку: усі люди за сутністю своєю — розум, що волею випадку опинився у фізичному організмі. Він хотів, щоб його філософія спиралася на методичний сумнів. Проте йому не спало на думку піддати сумніву християнську догму, яка відмовляла тваринам у наявності душі, яку він відновив своєю раціоналістською філософією. Декарт вірив, що його експерименти доводять, ніби нелюдиноподібні тварини — бездушні машини. Насправді вони показали, що люди можуть бути бездумнішими за багатьох інших тварин.